

**Základní škola Horní Lideč, okres Vsetín
756 12 Horní Lideč 200**

ŠKOLNÍ PROGRAM
PROTI ŠIKANOVÁNÍ

platný od 4. 9. 2017

Zpracován na základě Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č. j.:21149/2016 a Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j.: 21291/2010-28.

OBSAH:

ÚVOD	str.	3
1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	str.	3
2. ODPOVĚDNOST ŠKOLY A PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ	str.	4
3. PREVENCE PROTI ŠIKANOVÁNÍ	str.	4
4. STUPNĚ (ZÁKONITOSTI VÝVOJE) ŠIKANY	str.	5
5. ZNAKY ŠIKANOVÁNÍ	str.	5
6. KRIZOVÝ PLÁN A POSTUPY PŘI ŘEŠENÍ ŠIKANY	str.	6
7. PLÁN PREVENCE	str.	9
8. ŠKOLNÍ PORADENSKÉ SLUŽBY	str.	10
9. SPECIFIKA ŠIKANY UČITELE	str.	10
10. PODÁVÁNÍ PODNĚTŮ A OZNÁMENÍ	str.	11
11. JMÉNA A KONTAKTY	str.	11
12. INFORMACE PRO RODIČE O PROGRAMU ŠKOLY PROTI ŠIKANĚ	str.	12
ZÁVĚR – ODKAZY	str.	12

ÚVOD

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní výchovné a vzdělávací funkce školy. Proto je nutné tomuto jevu věnovat zvláštní pozornost. V místě jejího výskytu dochází ke ztrátě pocitu bezpečí žáků, který je nezbytný pro harmonický rozvoj osobnosti a efektivní výuku.

Program se zaměřuje na prevenci šikany a nabízí postupy řešení šikanování. Je určen pedagogickým pracovníkům školy, nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy.

Školní program proti šikanování vychází z Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č. j.: 21149/2016 a Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j.: 21291/2010-28.

1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Charakteristika šikany

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně anebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese.

Podoby šikany

a. Přímá šikana a její podoby

Fyzická - např. bití, plivání, tahání za vlasy, ničení a poškozování věcí oběti, krádeže.

Verbální - např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy, pomluvy, ponižování, vyhrožování.

Neverbální - např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, demonstrativní přehlížení žáka.

b. Nepřímá šikana

Cílem je způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti.

Útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení.

Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

Kyberšikana, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti.

Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese nebývá vždy jasná. Škádlení je žák schopen opětovat, bránit se mu, zastavit ho. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agresí neumí bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto toto chování dále pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu.

Podobně, jedná-li se o šikanu pedagoga žáky, pak šikana není zlobení a nerespektování ze strany žáků, které postrádá znaky šikany. Naopak přerůstá v šikanu, stává-li se vědomým, záměrným, úmyslným a cítí-li pedagog, že není v jeho moci jej zastavit, cítí se bezbranně, ztrácí autoritu a poměr sil v rolích žák/žáci versus pedagog se obrací.

VĚTŠINA OBĚTÍ ŠIKANY A JEJICH SVĚDKŮ ŠIKANU TAJÍ, BOJÍ SE NĚKOMU VĚŘIT.

Důvodem nebo obsahem šikany může být jakákoli odlišnost žáka nebo pedagoga, např. fyzická zdatnost, vzhled, hmotnost, barva pleti, tělesná neobratnost, inteligence - snížení rozumových schopností, nebo naopak nadání, jazyková/komunikační bariéra, socioekonomická odlišnost, psychická odlišnost, speciální vzdělávací potřeby žáka apod.

Šikana může mít také specifický obraz, odehrává-li se ve vztahu k žákům nebo pedagogům z důvodu etnicity, rasové nebo národnostní příslušnosti, náboženského vyznání nebo víry, sexuální orientace apod.

2. ODPOVĚDNOST ŠKOLY A PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

Každý pedagogický pracovník je povinen řídit se příslušnými pokyny a ustanoveními. Jeho odpovědnost je dána § 167 a §168 Zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

3. PREVENCE PROTI ŠIKANOVÁNÍ

K základní formě boje proti šikaně patří v naší škole prevence proti tomuto negativnímu jevu. V této oblasti musí spolupracovat všichni pracovníci školy a rodiče žáků. Základem pro prevenci šikany a násilí ve škole je Školní vzdělávací program, jehož jedním z cílů je vzájemná spolupráce a komunikace mezi žáky a mezi žáky a učiteli, které vedou k vytváření bezpečného prostředí školy.

Primární prevence rizikového chování je rozpracována v Minimálním preventivním programu.

K systému primární prevence přispívá také podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, která probíhá následovně:

- pravidelná školení metodika prevence
- vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky vytváření dobrých vztahů v kolektivu
- upevňování zdravých norem chování ve třídách
- zvyšování informovanosti pedagogických pracovníků v oblasti problematiky šikanování

TŘÍDNÍ UČITELÉ JSOU POVINNI INFORMOVAT RODIČE A PROBLEMATICE ŠIKANOVÁNÍ.

4. STUPNĚ (ZÁKONITOSTI VÝVOJE) ŠIKANY

1. Zárodečná forma, potenciálně přítomná v každém kolektivu. Projevuje se vyčleňováním některých jedinců na okraj skupiny. Většinou jde o slovní projevy, fyzické ústrky, neoblíbenost, ostatní postiženého odmítají, pomlouvají, je terčem vtipů.
2. Přivrsování projevů, výhrůžky, nadávky, fyzické útoky, zatím jen od agresora/ů.
3. Vytvoření jádra, uskupení kolem agresora, pokud nezasáhne někdo zvenčí, znamená to začátek systematické šikany.
4. Většina skupiny přijímá normy agresorů, přidávají se i mírní a slušní žáci (i ve fyzickém násilí!).
5. Dokonalá šikana = totalita, ztráta zvyků zábran, brutalita se stává normou pro celou skupinu.

Pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé oběti poskytnout okamžitou pomoc. **Učitel nebo vychovatel, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku postihu pro neoznámení, případně nepřežazení trestného činu, nadřování, či schvalování trestného činu.**

5. ZNAKY ŠIKANOVÁNÍ

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- Při přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

POZN: Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazených do třídy, neboť přízpůsobovací konflikty nejsou vzácností!

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu zejména pronášené nepřátelským až nenávistným či pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem.
- Skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, štouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout

RODIČE ŽÁKŮ by si měli všimnout především těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno i pozorovat strach.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad.
- Zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma.
- Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.).
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

6. KRIZOVÝ PLÁN A POSTUPY PŘI ŘEŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ

O KAŽDÉM PODEZŘENÍ MUSÍ BÝT VŽDY INFORMOVÁNA ŘEDITELKA ŠKOLY.

Kdo řeší a s kým spolupracuje

Školní metodik prevence s výchovným poradcem, popř. školním psychologem, třídním učitelem, se školským poradenským zařízením, popř. pediatrem.

Schéma první pomoci

1. *Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání, zda nejde o neobvyklou formu šikanování*
 - úkol naplnujeme především prostřednictvím rozhovoru s informátory a oběťmi
 - nesmí docházet k přímé konfrontaci pachatele a oběti
2. *Rozhovor s informátory a oběťmi*
 - po rozhovoru s informátorem následuje rozhovor s oběťmi (ne s podezřelými pachateli)
 - při rozhovoru s oběťmi je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci (je potřeba ochránit ji před možnou pomstou agresorů)
3. *Nalezení vhodných svědků*
 - vytipovat členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat (vybrat žáky, kteří s oběťmi sympatizují, kamarádi s ní, nebo ji alespoň neodmítají, žáky nezávislé na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování)
4. *Individuální případně i konfrontační rozhovory se svědky*
 - rozhovory zorganizovat tak, aby o nich druzí nevěděli

- vyskytnou-li se těžkosti, lze uskutečnit doplňující a zpřesňující rozhovory nebo konfrontaci dvou svědků
 - vážnou chybou je společné vyšetřování svědků a agresorů. Za zásadní chybu považují konfrontaci obětí a agresorů
5. *Ochrana oběti*
 6. *Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi*
 - dokud nemáme shromážděné důkazy, nemá smysl vést tento rozhovor
 - cílem je agresory okamžitě zastavit a ochránit oběti, ale i je samé před následky jejich činů
 7. *Výchovná komise*
 - v rámci společného setkání pedagogů a žáka-agresora i jeho rodičů se rozhoduje o výchovných opatřeních
 8. *Rozhovor s rodiči oběti*
 - rodiče je třeba informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních
 9. *Práce s celou třídou*

Pozn.: *podrobný postup viz odkaz na CO DĚLAT KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA: Rizikové chování ve školním prostředí - rámcový koncept, Příloha č. 6 – Šikanování (Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j.: 21291/2010-28), <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>*

Doporučené postupy vyšetřování:

1. **Počáteční šikana**

- a/ rozhovor s těmi, kteří na šikanu upozornili, a s oběťmi
- b/ nalezení vhodných svědků
- c/ individuální, eventuálně konfrontační rozhovory se svědky **nikoliv konfrontace oběti a agresorů!!!**
- d/ zajištění ochrany obětem
- e/ rozhovor s agresory - případně konfrontace mezi nimi

2. **Pokročilá šikana** - výbuch násilí skupiny proti jednotlivci či minoritní skupině

- a/ překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti/ obětí
- b/ domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování
- c/ zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
- d/ pokračující pomoc a podpora oběti
- e/ nahlášení Policii ČR
- f/ zahájení vlastního vyšetřování

Učitel, popřípadě ředitelka školy, vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případě, že se podezření neprokáže.

Na pedagogické radě navrhne potrestání agresorů.

Účastní-li se šikanování většina problémové třídy nebo jsou-li normy agresorů třídou akceptovány, doporučuje se, aby šetření vedl odborník – specialista na problematiku šikanování z PPP, SVP, diagnostického ústavu, krizového centra apod.

Strategie vyšetřování

- Zajištění bezpečí oběti, případně informátora.
- Zvýšení dohledu pedagogů na rizikových místech školy.
- Ochránit a zabránit prozrazení informátora.
- Rozhovor s informátorem, s obětí.
- Dokumentace poskytnutých prvotních údajů, důkazů.
- Kontaktování odborníka na vyšetřování šikany, policie (podle závažnosti šikany).
- Poskytnutí dosavadních dostupných informací přízvaným odborníkům.

- Zajištění vyšetřovací místnosti.

Ukončení vyšetřování – nápravná opatření

- Výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitelky školy)
- Snížení známky z chování
- Převedení agresora do jiné třídy
- Ředitelka školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení Střediska výchovné péče (SVP), případně dobrovolný pobyt v diagnostickém ústavu
- Ředitelka školy podá podnět OSPOD k zahájení práce s rodinou
- Škola umožní agresorovi individuální výchovný plán
- Zajištění ochrany oběti a informátora (pravidelná setkání, odborná péče).
- Oznámení o potrestání agresorů před celou třídou - vyjádření stanoviska vedení školy.
- Léčba skupiny - v případě potřeby zajistit intervenční program ve spolupráci s odborníky

Postup ředitelky školy

1. Přijme informaci o šikanování (pedagog, žák, rodič či jiný dospělý).
2. Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu sama, či zda je potřeba intervence z venku – tj. pomoc specializovaných institucí a eventuálně též Policie ČR.
3. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů – v týmu je vždy metodik prevence a výchovná poradkyně.
4. Zajistí informování rodičů o vyšetřování šikany, případně sám informuje o výsledcích vyšetřování, které řídí.
5. V případě negativních dopadů šikanování na oběť zprostředkuje nebo zajistí zprostředkování péče PPP, střediska výchovné péče, atd.
6. V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
7. Pokud dojde k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu, oznámí tuto skutečnost Policii ČR.
8. Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák opakovaně páchá přestupky či se dopustí trestného činu, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez odkladu.

Postup pedagogického pracovníka

1. V případě, že rodiče informují pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovnou poradkyní, informuje ředitelku školy.
2. V případě podezření na šikanování, zahájí pedagogický pracovník neprodleně vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovnou poradkyní, informuje ředitele školy.
3. V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.

Postup výchovné komise

V případě šetření šikany jsou rodiče aktérů pozváni na **výchovnou komisi**. Členy výchovné komise jsou: ředitelka školy, zástupkyně ŘŠ, výchovná poradkyně, školní metodička prevence, vybraní pedagogové, popř. školní psycholog.

Z každého jednání výchovné komise se zákonnými zástupci žáka se *provede zápis*, který se archivuje.

První fáze

Na výchovnou komisi je pozván agresor spolu s rodiči, vedením školy, třídním učitelem, výchovným poradcem a metodikem prevence.

Nástin struktury práce výchovné komise

- Přivítání a představení aktérů jednání.
- Seznámení s programem jednání (důvod, proč byla komise svolána).
- Stanovisko školy k problému.
- Vyjádření zákonných zástupců.
- Možná navrhovaná opatření ze strany zák. zástupců (možnosti řešení pro nápravu chování u svého dítěte - agresora, aby se situace zlepšila a již neopakovala, možnost spolupráce se školou).
- Seznámení rodičů s konkrétními možnostmi řešení, které navrhuje škola.
- Stanovit časový horizont (z hlediska nápravy chování agresora).
- **Upozornit rodiče na další výchovná opatření, pokud by nedošlo k nápravě!**

Zpětná vazba - kontrola podle stanoveného časového horizontu (zda se situace zlepšila).

Zákonní zástupci žáků musí být na jednání pozváni písemně (i zápisem do ŽK) a mezi jednotlivými jednáními se zákonnými zástupci by měla být časová prodleva.

Z jednání bude proveden zápis s obsahem jednání, podpisy všech zúčastněných a souhlasem zákonného zástupce, že byl s celou záležitostí seznámen a s navrhovaným řešením souhlasí.

Druhá fáze:

Na výchovné jednání je pozvána oběť s rodiči, vedením školy, třídním učitelem, výchovným poradcem a školním metodikem prevence

Nástin struktury výchovného jednání:

- Schůzka je zorganizována v jiném dni, než je den jednání s rodiči agresora.
Rodiče se ve škole nesmějí potkat!
- Zákonní zástupci jsou informováni o průběhu řešení situace, a jaká opatření byla přijata k nápravě.
- Časový horizont pro sledování situace.
- Spolupráce a ochrana oběti.
- Zákonní zástupci oběti dostanou kontakt na školské poradenské zařízení - PPP, SVP, psychiatra.

Třetí fáze:**Práce s celou třídou**

O řešení situace a závěrech jsou informováni spolužáci preventivním týmem. Zároveň jsou informováni o nastavení pravidel, která budou dodržovat všichni ve třídě.

- Školní metodik prevence a třídní učitel informují ostatní pedagogy o řešení případu.
- Postiženou třídu je třeba sledovat.
- Ozdravění třídy je dlouhodobý proces.
- V případě, že se šikanu nepodaří zastavit, je nutné povolat odborníky.
- Práce se třídou v oblasti prevence - rozvíjení kamarádských vztahů a bezpečné klima.
- Zajištění součinnosti a koordinace informačních toků.
- Opatření – využijí se opatření ze školního řádu, klasifikační řád.

7. PLÁN PREVENCE

1. Vytvořit a zajistit pro žáky programy na podporu sebevědomí, umění komunikace, na zjištění rušivých zvláštností chování, sociometrie tříd atd.
2. Vysvětlit žákům, co je šikana a jak se jí mohou bránit (občanská výchova, výchova ke zdraví, besedy apod.).

3. Třídní učitel sleduje chování žáků, vede je k osobní odpovědnosti, spolupracuje s ostatními vyučujícími. Závažné problémy řeší s metodičkou prevence, výchovnou poradkyní, s vedením školy.
4. Věnovat pozornost pohybovému režimu žáků o přestávkách i v hodinách.
5. Zařazovat oddechové chvíle pro uvolnění energie a odreagování stresu a agresivity.
6. Spolupráce s rodiči

8. ŠKOLNÍ PORADENSKÉ SLUŽBY

Ve školním poradenském pracovišti pracuje školní metodička prevence (ŠMP) a výchovná poradkyně (VP), které jsou k dispozici žákům, pedagogům i rodičům při řešení všech podnětů spadajících do kompetencí ŠMP a VP. Od února 2018 bude rodičům k dispozici i školní psycholog.

9. SPECIFIKA ŠIKANY UČITELE

Specifika pro PREVENCI šikany zaměřené na učitele

1. Prevence stojí na celoškolském přístupu, který akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervencí, pokud k výskytu dojde.
2. Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
3. Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno.
4. Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.
5. Pedagog posiluje zapojení žáků do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky zajímavými, propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků; jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout.
6. Očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků.
7. Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost.
8. Všimá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.
9. Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.
10. Všimá si prosociálního a kooperativního chování žáků a oceňuje je; podporuje kooperaci mezi žáky a prostředím, kde se každý žák cítí přijatý.

Specifika pro ŘEŠENÍ šikany zaměřené na učitele

Je důležité respektovat tyto zásady:

1. Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Naopak je zapotřebí, aby podporovala své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistila bezpečí pro pedagoga a řešila vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.
2. Škola musí mít připravený krizový plán, ve kterém bude specifikováno, jak se v situaci naplnění tohoto rizika zachová, jakou roli a možnosti řešení krizové situace má sám pedagog, jakou roli

vedení školy, školní poradenské pracoviště apod. Plán rovněž zahrnuje pokyny pro zajištění bezpečí pro ohroženého pedagoga a žáky.

3. V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky se pedagog řídí krizovým plánem školy. Pokud je tento plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.
4. Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkostí, zvýšená citlivost, nechutí k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.
5. Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.
6. Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (jedná se o program selektivní nebo indikované primární prevence, nikoli všeobecné prevence).
7. Stejně jako u šikany mezi žáky i zde je potřeba, aby po takové situaci škola revidovala mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.
8. V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

10. PODÁVÁNÍ PODNĚTŮ A OZNÁMENÍ

- A. Kam a jak podnět, oznámení či stížnost podat?
 - ředitelce školy, popřípadě kterémukoliv pedagogickému pracovníkovi
 - písemně, osobně nebo v elektronické podobě
- B. Jak bude s podnětem naloženo?
 - jakýkoliv podnět začne ředitelka školy bezodkladně řešit spolu s metodičkou prevence, o čemž bude oznamovatel informován
 - postupovat se bude v souladu s tímto dokumentem, který vychází z Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách školských zařízeních, č. j.: 21149/2016
- C. Jak postupovat v případě nespokojenosti?
 - pokud se projeví nečinnost ze strany ředitelky školy a postup školy je nedostatečný, je možné jednat se zřizovatelem školy nebo podat stížnost či oznámení České školní inspekci

11. JMÉNA A KONTAKTY

ŘEDITELKA ŠKOLY	Mgr. Gabriela Daňková
ZÁSKUPKYNĚ ŘŠ	Mgr. Martina Slováčková
METODIČKA PREVENCE	Mgr. Martina Slováčková

VÝCHOVNÁ PORADKYNĚ Mgr. Ivana Plátková
 ŠKOLNÍ PSYCHOLOŽKA Mgr. Markéta Křížková (od 1. 2. 2018)

Ředitelka školy	702 008 833, 571 422 033	g.dankova@zshl.cz
Zástupkyně ředitelky	737 720 589, 571 422 031	m.slovackova@zshl.cz
Metodička prevence	737 720 589, 571 422 031	m.slovackova@zshl.cz
Výchovná poradkyně	571 447 316	i.platkova@zshl.cz
Školní psycholožka	571 447 316	
Linka „Riziko kyberprostoru“	778 510 510	
Krizová linka proti šikaně	286 881 059, 774 089 181	
Linka bezpečí	116 111	
Linka důvěry Dětského krizového centra	241 484 149	
Růžová linka tísňové volání dětí	272 736 263	

Anonymní podání zprávy o šikaně

www.nntb.cz

12. INFORMACE PRO RODIČE O PROGRAMU ŠKOLY PROTI ŠIKANĚ

Vážení rodiče,

žádná škola není imunní proti výskytu šikanování. Proto chceme být připraveni zachytit případné ubližování silnějších slabším hned v počátku a účinně takové bezprávi zastavit. S tímto záměrem je vytvořen školní program proti šikanování. **Jeho důležitou součástí je spolupráce nás pedagogů Vámi – rodiči. Prosíme Vás proto o pomoc. Kdybyste měli podezření či dokonce jistotu, že je Vašemu dítěti ubližováno, bezprostředně se na nás obraťte (na třídního učitele, metodika prevence, vedení školy).** Využít lze také odkaz www.nntb.cz, což je aplikace, která anonymně doručí Váš postřeh či oznámení přímo k ředitelce školy. **Vaši informaci budeme brát velmi vážně a situaci budeme odborně a bezpečně řešit.**

Děkujeme za vaši podporu.

ZÁVĚR

Tento program má sloužit k vytvoření prostředí, které je bezpečné, respektující. Má poskytovat základní informace a způsob pomoci v případě výskytu šikany. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy při řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, nepedagogickým zaměstnancům školy, rodičům a žákům.

Pro další informace můžete také navštívit tyto webové stránky:

www.minimalizacesikany.cz

www.msmt.cz

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

<http://www.prevence-info.cz>

Závěrečná ustanovení

1. Školní program proti šikanování (ŠPpŠ) je platný od 4. 9. 2017.
2. ŠPpŠ je umístěn na webových stránkách školy, ve sborovně, u ředitelky a zástupkyně ŘŠ.
3. Prokazatelně byli s ŠPpŠ seznámeni pedagogičtí pracovníci školy dne 4. 9. 2017.
4. Vypracovala Mgr. Gabriela Daňková, ředitelka školy a Mgr. Martina Slováčková, zástupkyně ředitelky školy na základě Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, MŠMT č. j.: 21291/2010-28 a Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č. j.: 21149/2016.

V Horní Lidči dne 1. 9. 2017

.....
Mgr. Gabriela Daňková, ředitelka školy